

En familjesägen

Min far kom från Danmark och min mors släkt härstammar från nordöstra Skåne. Ända sedan jag var liten har jag hört talas om att min farmors fars föräldrar hade Svensk anknytning och att de kom från Slimminge, utanför Skurup i södra skåne. I de här sammanhangen figurerade även namnet Pettersson och att dom skulle ha varit "Kolare"?

Eftersom jag själv är född och uppvuxen i Skurup var det här naturligtvis extra kittlande! Tänk att en anfader kanske hade bott på nästan samma ställe som jag själv var född, utan att det finns andra anknytningar till orten.

Min farmors far, Emil Carlsen, skulle enligt muntliga uppgifter vara född i Birkerød sogn, norr om Köpenhamn, den 1 april 1873. Mer visste jag inte.

För ca 10 år sedan, då jag började utforska mina danska anor lite bättre, hittade jag Emil i Birkerøds födelsebok.

Ur Birkerøds födelsebok 1873

*Född den 1 April, Johan Peter Emil Carlsen, Döbt 27 April i Kirken.
*

Föräldrar Arbedsmand Niels Carlsen og Hustrun Elna Pedersen 27 aar i (Bidstrup?)

Och mycket riktigt i Folketellningen för Birkerød 1870 framgår det att Elna är född i Sverige, men inga detaljer om varifrån i Sverige hon kom. Elna var alltså en av dessa anonyma utvandrare som lämnade Skåne i andra halvan av 1800-talet, för ett, förhoppningsvis, bättre liv i Danmark.

Sedan var det stopp igen. Inga fler uppgifter om familjen i folketellningen 1880, eller om Emil i konfirmationsboken. Skam den som ger sig! Fortsatt sökande i Birkerøds inflyttningsregister gav till sist en ledtråd. Den 23 januari 1870 flyttade Elna till Birkerød Sogn, hon kom då från Dronninggaarden i Søllerød Sogn.

Till Dronninggaarden hade Elna ankommit den 24 maj 1869. Det framgår inte varifrån Elna ankom. Man kan misstänka att hon då anlät från Sverige. Sedan återstod det att kontrollera utflyttningslängderna i Slimminge omkring 1869 - och, jodå där var hon, Elna Persdotter, född den 28 februari 1846 och döpt den 1 mars.

Utvandringen från Skåne till Danmark

Från 1840-talet fram till 1920-talet utvandrade cirka 1,3 miljoner svenskar, de flesta till Amerika. Långt ifrån alla flyttade så långt som till andra sidan Atlanten. Under samma tidsperiod utvandrade cirka 200 000 personer, av dess 80-90 000 från de Skånelandska landskapen, till andra sidan Öresund.

Danmark, liksom Sverige, var mitt uppe i industrialiseringen. Städerna växte och behövde arbetskraft. För många skåningar var det mer naturligt att åka till Köpenhamn än till Stockholm för att söka arbete.

Lönerna inom jordbruket i Danmark var högre än i Sverige så många pigor åkte dit för att tjäna pengar. Även hantverkare och utbildade sökte sig till den danska arbetsmarknaden, främst inom Köpenhamnsområdet.

I Danmark var det goda ekonomiska tider under 1800-talet och bruttonationalprodukten per person var dubbel mot den i Sverige. Danskt lantbruk och servicenäring samt den framväxande industrin behövde folk.

Utvandrarna från Skåneland på 1800-talet slog sig ner över hela Danmark men huvudstaden hade en särskild dragningskraft. Här blev skåneländare speciellt talrika inom hantverk som skomakare, skräddare, snickare, bildskärare, drejare, tunnbindare, smeder samt ur- och instrumentmakare.

Inom industrin sökte de sig till sten- och kaolinfabrikerna, och till glas-, svavelsyre- och gödningsindustrin. Kvinnorna sökte sig till tvätterier och strykerier, textil- och tobaksindustri. På Hellebæk klädefabrik norr om Helsingör utgjordes halva arbetsstyrkan 1901 av kvinnor födda öster om sundet.

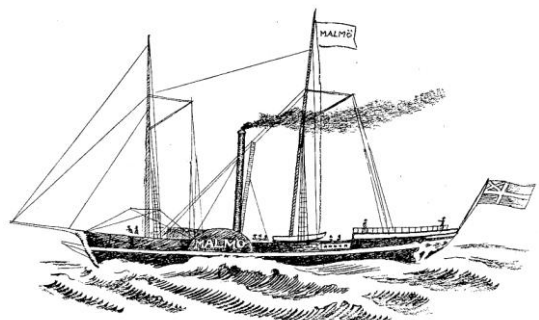
Med ångbåt över Öresund vid 1800-talets mitt

Att resa med båt över Öresund mellan Malmö och Köpenhamn har man kunnat göra i århundraden, men inte förrän i början av 1800 talets början började detta ta mer reguljära former. 1828 sattes det första ångfartyget "Caledonia" in i trafik mellan Malmö och Köpenhamn.

I juli 1838 gjorde ångskonerten Malmö, nybyggd för att trafikera leden Malmö-Köpenhamn, sin jungfrufärd. Biljettpriset för en resa över Öresund var fyra riksdaler i första och två i andra klass. Överfarten tog två timmar. Ångskonerten var riggad som en skonare och hade två maskiner om vardera 35 hästkrafter.

Passreglerna gjorde det emellertid inte så enkelt att åka över. Efter år 1840 behövde svenska utlandsresenärer inte längre ställa borgen, det vill säga lämna kvar pengar i Sverige som en försäkran om att de skulle återvända. Det innebar att även de som inte hade pengar att undvara kunde åka utomlands. Tjuo år senare, 1860, avskaffades passvängtet. Före år 1860 behövde man ha pass både för att resa utomlands och inomlands mellan olika städer.

Efterhand kom därför nya ångare. I slutet av 1840-talet trafikerade fyra ångfartyg leden mellan Malmö och Köpenhamn. Trafiken var lönsam och flera rederier konkurrerade om passagerarna. Den första propellerångaren kom 1870.

Hjulångaren Malmö, 1838.

På leden Helningborg-Helsingör sattes 1836 den första ångbåten i trafik. Det var den dansk-tyska hjulångaren "Maria" som tidigare trafikerat Köpenhamn-Stettin. Även här följde en tid då olika privata ångfartyg sattes in på leden. Flera båtar användes också för kusttrafik till Köpenhamn med angöring i hamnarna Bellevue, Vedbæk och Rungsted. Exempel på färjor från 1840-talet är "Hamlet" och "Harlequin". Namn på fartyg under kommande åren är: "Ophelia" (1847), "Helsingborg" (1856) och "Horatio" (1857). När de båda städerna hade anslutits till respektive nations järnvägsnät (Helsingborg 1865 och Helsingör 1864) ingicks ett avtal som möjliggjorde en färjeanslutning till tågen på respektive sida, tre gånger per dag.

1874 segrade bolaget Det Forenede Dampskips-Selskap (sedermera DFDS) i kampen om resenärerna och övertog alla linjefartyg i Öresund, och alla fartyg övertogs nu av detta bolag.

Slimminge

Slimminge ligger strax söder om Romeleåsen och består av öppet, småbrutet odlingslandskap. Orten ingår i dag i Skurups kommun, Skåne Län.

Historisk ingick Slimminge i Vemmenhögs härad och f.d Malmöhus län. Slimminge är känt i skrift sedan 1400 talet.

Ortsnamnet är bildat av de två orden "slem-" och "-inge". "slem-" har här betydelsen "dy, gytja" och relaterar till omgivningens kärr. Ändelsen "-inge" relaterar till invånarna. Alltså "Invånarna som bor vid kärren".

Platsen har varit bebodd sedan lång tid tillbaka. Fornlämningar finns bevarade av både stenåldersbosättningar och bronsåldershögar.

Nuvarande kyrka uppfördes 1807 och ersatte då en äldre kyrka på samma plats.

Slimminge nu (daterad 2013) och då (daterad 1784). I den gamla kartan är husen No 27, där Elna föddes, och No 12, där föräldrarna bodde då hon flyttade hemifrån, markerade.

För stor bild, se bilaga 1,

Vem var då denna Elna?

Elna föddes den 28 februari i Slimminge, Sverige. Hon var dotter till husmannen Per Andersson och hans hustru Kjerstina Gertsdotter på Slimminge No 27.

Slimminge nr 27, sent 1800-tal (Slimminge Byalag)

Då Elna flyttar hemmaifrån, 12 november 1861, bor föräldrarna på Slimminge No 19. Elna flyttar till Slimminge No 32 som piga.

Den 12 november 1862 uppges Elna flytta vidare till Örsjö, men uppenbarligen ångrar hon sig, då det i utflyttningslängden står "återkommit s. datum". Hon återvänder förmodligen då till föräldrahemmet. Den 24 oktober 1863 flyttar Elna till Hylteberga no 11, i Skurups socken. 1864 flyttar hon till Hylteberga no 17, för att sedan, 1865, flytta till Kjellstorps socken för jobb som piga på Jordberga Mejeri. Därefter flyttar hon 1866 till St. Markie i Anderslövs socken. 1867 återvänder Elna till Slimminge, som piga på Brodda.

1868 anges Elna som vistantes på socknen, utan bestämd adress. Den 4 april 1870 står det angivet i Slimminge utflyttningslängd att hon flyttar till Danmark.

Dronninggaarden

På tomten af landsbyen Tange, en av de ødelagte og nedbrændte landsbyer under svenskekrigene i 1658-59, lod Frederik III i 1661 opføre en gård til varetagelse af landbrugsadministrationen på de udstragte kongelige jorde nord for København. Gården blev tillagt dronning Sofie Amalie. Samtlige fæstegårde i den nuværende Søllerød Kommune tilhørte dermed dronningen, og i godt 100 år fra 1661 til 1766 blev området styret fra enevældens administrationscenter på Dronning-gaard.

Avlsbygningerne var af bindingsværk og med stråtag, i én etage. Hovedbygningen nedbrændte imidlertid i 1688, og den blev ikke genopført.

Som et led i landboreformerne i anden halvdel af 1700-tallet afhændede kronen det meste af sit nordsjællandske bøndergods. Bønderne i Søllerød blev selvejere 1768. Dermed var Dronning-gaards rolle som krongods og administrationscenter udspillet. Men i 1781, indledtes en helt ny og glansfuld æra i gaardens historie, da storkøbmand Frédéric de Coninck (1740-1811) købte Dronning-gaard.

De Coninck ombyggede fra 1783 den faldefærdige gård til en mønster avlsgård med 100 køer, 20 heste og noget usædvanligt på den tid, et mejeri. Endvidere anlagdes køkkenhave, planteskole, fjerkræfarm, lille dyrehave. Yderligere blev der foretaget meget for at forbedre den generelt sure jord. Samtidig lod han opføre en ny smukt beliggende hovedbygning, Næsseslottet, som endnu ligger på et næs direkte ned til Furesøen. Se kort fra omegnen i bilaga 2.

Dronninggaard, tidligt 1800-tal

Dronninggaard, sent 1800-tal

I 1880 års folketelling, angives 32 personer vara ansatte på Dronning-gaard. 1 Forvalter, 1 Underforvalter, 1 Regnskabsfører, 1 Husbestyrerinde, 1 Ladefoged, 1 Fyrbøder, 1 Mejeribestyrer, 1 Mejerilærling, 1 Mejerielev, 1 Mejerske, 1 Kokkepige, 1 Smedesvend, 1 Staldkarl, 1 Svinepasser, 3 Røgter, 9 Tjenestekarlar, 1 Tjenestedreng, 5 Tjenestepiger. Av disse 32 angives 7 vara född i Sverige.

Avlsgården Dronninggård blev købt, og nedrevet i 1897, af byggespekulanten C.A.Tesch og på noget af fundamentet byggedes det stadig eksisterende købmandshus. Til erstatning for Dronninggården byggedes ved Vejleengen en ny bondegård med navn Parcelgården.

Livet i Danmark

Till Dronninggaarden i Søllerød anlände Elna den 24 maj 1869. Möjligen kan Elna ha vistats en tid, innan dess, men det framgår ingenstans var hon kom ifrån då hon anlände till Dronninggaarden. Redan den 16 januari 1870 fick Elna ett barn, där Niels Fredrik anges som fader. Barnet anges som "uegta" eftersom Niels och Elna inte var gifta. Barnet dog, odöpt, den 23 januari.

Om inflyttningsdatum, till Søllerød, stämmer bör hon redan då ha varit gravid eftersom barnet föddes i januari. Såvida inte barnet föddes för tidigt. Niels Fredrik och Elna bodde vid det här tillfället i Hestkjøds huus i Birkerød.

Den 7 augusti 1870 gifte sig Niels Fredrik och Elna. Dom bosatte sig i Bidstrups by, Birkerød Sogn.

Då Hans Peter Vilhelm föds 1871 bor de Kairød, Birkerød. År 1873 är det oklart var i Birkerød de bor, det framgår inte tydligt i Emils födelsenotis vad deras vistelseort heter.

Familjen flyttar till Benløse den 24 april 1874, de har då 2 barn, Hans Peter Vilhelm och Emil.

Då Anna Marie Christine föds 1875 bor familjen i Benløse. Någon gång mellan 16 mars 1875 och den 2 april 1878 flyttar familjen till Ousted, oklart när och om de eventuellt bott på flera ställen där emellan.

I Ousted bor familjen i Kastholm Mark, och där föds ytterligare 2 barn, Birthe Caroline Amalia och Valdemar Christian Ludvig. Birthe Caroline Amalia dör endast 6 dagar gammal.

Den 19 november 1881, då den yngre Berta Caroline Amalia föds, bor familjen i Svogerslev. Det är inte känt vilket år de flyttade dit, eller när de flyttade därifrån. I husförhörlängden för 1890, Kirke Hvalsø, så uppges det att familjen flyttade in till Kirke Hvalsø 1885 från Ousted Sogn! Möjligen har familjen varit en vända till i Ousted efter Svogerslev.

Den 17 januari 1885 bor familjen i Teglværkshuset vid Brinke i Nørre Hvalsø, och då föds Carl Peter Fredrik. I Teglværkshuset bor familjen kvar till åtminstone 1890. I Folketellingen för 1890 anges Niels Fredrik som "Arbejdsmand, Landbr. Boende i Bibserødskvarn

Niels Fredrik dör den 22 augusti 1915, han uppges då som "arbejdsmand och kludesamler" boende i Norre Hvalsø.

Elna dör den 10 juni 1924 i Hedehusene, Høje Snedstrups Sogn, men hon var hemmahörande i Kirke Hvalsø, där hon också begravdes den 15 juni. Varför hon befann i sig i Hedehusene på dödsdagen är inte känt.

Enligt uppgift i folketelling 1910 så fick Niels Fredrik och Elna 10 barn ihop, varav 7 var i livet 1910. Det betyder att de fått ett till barn, utöver ovanstående, som dött som barn. Det är inte känt när och var de fick det barnet.

Niels Fredriks och Elnas barn: (kända)

"odöpt"	16/1 1870	-	23/1 1870
Hans Peter Vilhelm	21/3 1871	-	
Johan Emil Peter	1/4 1873	-	17/4 1951
Anna Marie Christine	16/3 1875	-	
Birthe Caroline Amalia	2/4 1878	-	8/4 1878
Valdemar Christian Ludvig	2/3 1879	-	
Berta Caroline Amalia	19/11 1881	-	
Carl Peter Fredrik	17/1 1885	-	
Anna Sophie Jensine	3/5 1888	-	28/8 1916

Kirke Hvalsø

Kirke Hvalsø ligger 15 km sydväst för Roskilde. Navnet Hvalsø kendes fra 1253 som Hwelpsø, Inledelsen stammer af gammeldansk hwælp 'hvalp'; oprindeligt om søen vest for kirken.

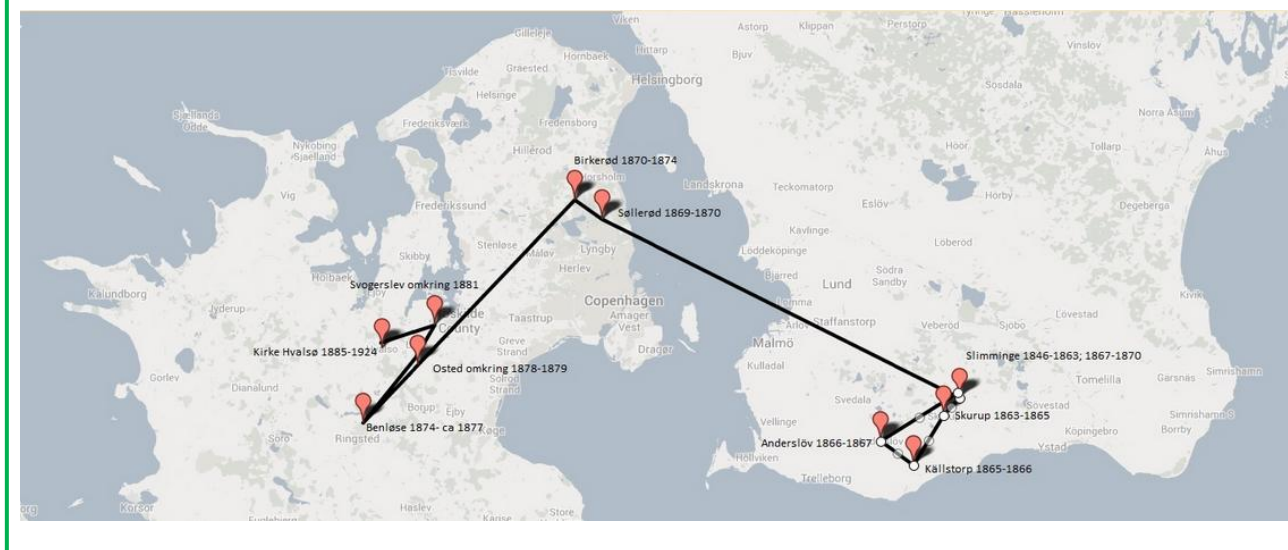
Jernbanen blev bygget i 1874, vor byen blev station på Roskilde-Kalundborg-banen.

Den romansk-gotiske kirke har inventar fra bl.a. middelalder og renaissance. Kirken er bygget i 1100 – 1200 tallet af kampesten. Den havde fladt træloft. Efter år 1400 blev skibet forlænget først mod vest, så mod øst, og det flade træloft blev erstattet af gotiske hvælv. Omkring år 1500 udvides kirken med tårn og våbenhus.

Byen var administrationscentrum for Hvalsø Kommune indtil 2007. Hvalsø ingår nu i Lejre Kommune.

Elnas livsresa 1846-1924

Källförteckning

Kyrkoböcker Sverige

- Slimminge - Födelsebok; CI:4
- Slimminge - Husförhörlängder, AI:9, AI:11, AI:12, AI:13, AI:14, AI:16, AI:17
- Slimminge - In- och Utflyttningslängder, B:2
- Skurup - In- och Utflyttningslängder, B:5, B:6
- Skurup - Husförhörlängder, AI:11
- Källstorp - In- och Utflyttningslängder, B:3
- Källstorp - Husförhörlängder, AI:9
- Anderslöv - In- och Utflyttningslängder, B:3
- Anderslöv - Husförhörlängder, AI:8

Kirkebøger Danmark

- Grandløse - Fødselsbog; 1843
- Birkerød - Vigbog; 1870
- Birkerød - Fødselsbog; 1870-1875
- Birkerød - Afganslister; 1874
- Benløse - Tillganslister; 1874
- Benløse - Fødselsbog; 1874-1878
- Benløse - Fødselsbog; 1874-1885
- Svøgerslev - Fødselsbog; 1874-1885
- Kirke Hvalso - Dødbog; 1915, 1924

Folketellninger Danmark

- Fredriksborgs amt - Birkerød; 1870
- Roskilde amt - Kirke Hvalso; 1890, 1901

Utvandringen

- Den glemte invandring - Rickard Willerslev; København, 1983
- Terra Scania; 2013

Ångbåt över Öresund

- Einar Bager - Malmös första ångbåt; i Malmö forminnesförening - årsskrift 1936.
- Axel Cronquist - Hjulångare och propellerfartyg i Malmö hamn under förra århundradet; i Malmö forminnesförening - årsskrift 1948.
- Terra Scania; 2013
- Malmö Stad; 2013
- Stadslexikon Helsingborg; 2013
- Foteviksmuseet; 2013

Källförteckning-fortsättning

Slimminge

- Ortnamn i Skåne - Bengt Pamp; ISBN 91-20-06786-8
- Nationalencyklopedin; 2013
- Demografisk Databas Södra Sverige; 2013
- Slimminge Byalag; 2013
- Lantmäteriet - Historiska kartor; 2013

Dronninggaarden

- Den Store Dansk - encyklopi på nettet; 2013
- Parcelgaardens hjemmeside; 2013
- Thorshøj hjemmeside2013
- Dansk Demografisk Databas; 2013
- Kort og Matrikelstyrelsen; 2013

Kirke Hvalsö

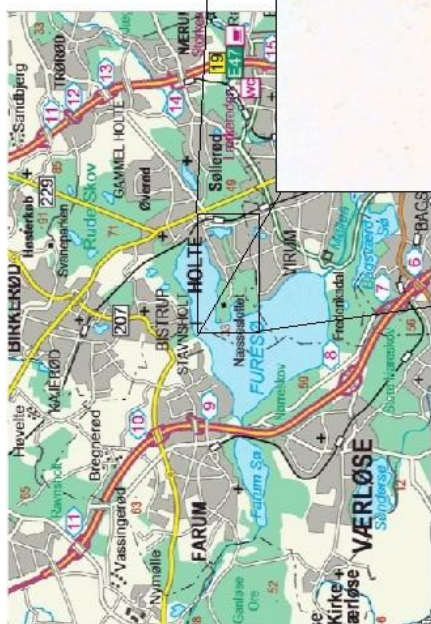
- Danmarks kirker; 2013
- Den Store Dansk - encyklopi på nettet; 2013

Slimminge nu (daterad 2013) och då (daterad 1784). I den gamla kartan är husen No 27, där Elna föddes, och No 12, där föräldrarna bodde då hon flyttade hemifrån, markerade.

Kartor: 2013, Eniro och 1784, Lantmäteriet.

Kort 2013

Målerbordskort 1842-1899

